

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7859/2021
19.01.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Никола Ђурић, адвокат из ..., против тужене „Комерцијална банка“ а.д. Београд, са седиштем у Београду, чији је пуномоћник у ревизијском поступку Марко Цветковић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговорне одредбе и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 13094/21 од 18.08.2021. године, у седници одржаној 19.01.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 13094/21 од 18.08.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 13094/21 од 18.08.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 27421/19 од 29.10.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражено да се утврди да је апсолутно ништава и да не производи правно дејство одредба члана 6. став 1. Уговора о готовинском кредиту бр. ... закљученог дана 30.11.2015. године између тужиле и тужене која гласи: „Корисник кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење, плати банци једнократну накнаду у висини од 2% од износа одобреног кредита из члана 1. овог уговора“ и да се тужена обавезе да јој на име стицања без основа исплати износ од 5.200,00 динара са законском затезном каматом до 30.11.2015. године до исплате, као и њен захтев за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужила да туженој на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 56.800,00, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 27421/19 од 29.10.2020. године, ставом првим изреке, утврђено је да је апсолутно ништава и да не производи правно дејство одредба члана 6. став 1. Уговора о готовинском кредиту бр. 0049018305614 закљученог дана 30.11.2015. године између тужиле и тужене која гласи: „Корисник

кредита се обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење, плати банци једнократну накнаду у висини од 2% од износа одобреног кредита из члана 1. овог Уговора“. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи плати износ од 5.200,00 динара на име стицања без основа, са законском затезном каматом почев од 30.11.2015. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове поступка у износу од 23.300,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 13094/21 од 18.08.2021. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 27421/19 од 29.10.2020. године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона, одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља као корисник кредита, закључила је са туженом банком дана 30.11.2015. године уговор о динарском готовинском кредиту бр. Одредбом члана 1. овог уговора, тужена је одобрила тужиљи кредит у износу од 260.000,00 динара, са периодом враћања од 48 месеци. Побијаном одредбом члана 6. став 1. истог уговора, тужиља се обавезала да туженој по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење, плати једнократну накнаду у висини од 2% од износа одобреног кредита из члана 1. овог уговора. По основу наведене уговорне одредбе тужена је од тужиље истог дана наплатила износ од 5.200,00 динара. Пре закључења овог уговора, тужена банка је обрасцем понуде дате тужиљи од 24.11.2015. године, у члану 3. тачка 3. исте, навела врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, између осталог, да је једнократна накнада за обраду кредитног захтева 5.200,00 динара, а што је све наведено и у обавезним елементима уговора од 30.11.2015. године (у члану 3. тачка 5. обрасца).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је предметни део одредбе уговора о кредиту ништав, јер је противан одредбама чланова 103. и 1065. Закона о облигационим односима, будући да тужиљи као кориснику није предочено уговорном одредбом, нити у предуговорној фази на шта се ове накнаде односе, у чему се састоје, колико износе, те да ли висина трошкова од

2% представља адекватну накнаду за стварне трошкове. С обзиром на то, заузели су становиште да тужила има право на враћање новчаног износа наплаћеног по основу ништаве одредбе, на основу члана 104. став 1. и 214. ЗОО, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима, уговор је ништак ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр. 36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају, јер је предметни уговор о кредиту закључен 30.11.2015. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр. 65/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању у понуди поводом закључења предметног уговора о кредиту (образац 1Б - основни подаци о кредиту) у члану 3. тачка 3. утврђена је висина и врста свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, па између осталог и једнократна накнада за обраду кредитног захтева у износу од 5.200,00 динара, што одговара садржини спорне уговорне одредбе члана 6. став 1. којом се тужиља обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење, плати банци једнократну накнаду у висини од 2% реализованог кредита. Како је тужиља садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештена о врсти и висини накнаде која пада на њен терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева) задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. ЗОО (врста и висина/фиксна или променљива). Следом изложеног, побијана уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева, банци плати једнократну накнаду у висини од 2% од износа реализованог кредита, није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужиља неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 104, 210. и 214. ЗОО.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то на име: састава одговора на тужбу износ од 6.000,00 динара, заступања на једном одржаном рочишту износ од 7.500,00 динара, састава жалбе у износу од 12.000,00 динара и ревизије у износу од 18.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Туженој су признати и опредељени трошкови на име судске таксе за жалбу и одлуку по жалби у износу од по 1.900,00 динара, таксу за ревизију од 3.800,00 динара и ревизијску одлуку од 5.700,00 динара динара, све према важећој ТТ.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић